ЦАХИМ ОРЧИНД ҮЙЛДЭГДЭЖ БАЙГАА ГЭМТ ХЭРГИЙГ МӨРДӨН ШАЛГАХ АЖИЛЛАГААНЫ ОНЦЛОГ, АНХААРАХ АСУУДАЛ.

Б.Одбаатар
Дотоод хэргийн их сургуулийн Удирдлагын академийн Цагдаагийн удирдлага, стратегийн тэнхимийн профессор, хууль зүйн доктор (Ph.D), дэд профессор, цагдаагийн хурандаа.

Товч агуулга. Энэхүү нийтлэлээр цахим орчинд үйлдэгдэж байгаа гэмт хэргийн мөрдөн шалгах, нотлох ажиллагааны онцлог, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, хохирогч болох эрсдэлээс өөрийгөө хамгаалах талаар авч үзэхийг зорилоо.

Түлхүүр үг. Цахим гэмт хэрэг, гэмт хэрэгтэй тэмцэх, мөрдөн шалгах ажиллагаа, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх.

Abstract. In this article, we aim to consider the features of cybercrime investigation and proof, its prevention, and self-protection from the risk of becoming a victim.

Key words. Cyber crime, crime fighting, investigation and crime prevention.

Цахим орчинд үйлдэгдсэн гэмт хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагааг зайлшгүй мэдээллийн технологи, харилцаа холбооны талаар өндөр мэдлэг, мэргэшилтэй алба хаагч хийж гүйцэтгэх шаардлагатай байдаг. Учир нь цахим орчинд үйлдэгдэж байгаа тул алс хол газар ч хэрэг учрал болсон байдаг. Өөрөөр хэлбэл, цахим халдлагын улмаас нэг төхөөрөмжөөс өөр төхөөрөмж рүү хууль бус халдлага явуулдаг нь энгийн мөрдөгч мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулахад хүндрэлтэй байхаас гадна олон талын мэдлэгтэй байхыг шаарддаг. Нөгөө талаар цахим мэдээллийн сүлжээнд хууль бусаар халдах программ, техник хэрэгсэл бэлтгэх, борлуулах, хор хөнөөлт программ хангамж бүтээх, ашиглах, тараах гэмт хэргийг энгийн мөрдөгч мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулахад хүндрэл учрах юм.

Дээрх төрлийн гэмт хэргийг нотлох, эцэслэн шийдвэрлэхэд цахим технологийн мэдлэг шаардлагатай тул мөрдөн шалгах ажиллагаанд хүндрэл учруулдаг. Гэвч өдөр ирэх тусам өсөн нэмэгдэж байгаа компьютерийн хэрэглээг дагаад бүхий л харилцаа цахим хэлбэрт шилжиж байгаа тул хууль сахиулах байгууллагын алба хаагчид цахим технологийн мэдлэг чадварыг өндөр түвшинд эзэмших шаардлага бий болж байна. Мэдээж энэ төрлийн гэмт хэрэгтэй тэмцэх мэдлэг, чадваргүй бол цахим гэмт хэргийг таслах зогсоох, илрүүлэх, шийдвэрлэх боломжгүй. Цахим гэмт хэргийн ул мөрийг хоёр хэсэгт

хувааж үзэх ба криминалистикийн болон цахим ул мөр гэж ангилна.

Криминалистикийн ул мөр гэдэг нь материаллаг үлдэж байгаа ул мөр буюу тодорхой тэмдэглэл, гар бичмэл, хэвлэмэл баримт мэдээлэл, компьютерын төхөөрөмж, CD, DVD, Flash, Hard дискүүд дээр үлдээсэн гар хурууны хээ, тухайн объектийн хяналтын камерын бичлэг зэрэг байж болно.

Мэдээллийн ул мөр нь компьютер дээрх мэдээллийг устгасан, өөрчилсөн, хаалт хийсэн эсвэл хуулбарласан талаарх ул мөр юм. Мөн мэдээллийн ул мөрд антивирусийн программуудын Windows/avp* Program болон Files/Anti Virtal Toolkit Pro/-д үлдсэн Log файлд хадгалагдсан байж болно. Энэ төрлийн ул мөрийг илрүүлэх, бэхжүүлэхэд мэргэжилтэн зайлшгүй оролцуулах шаардлагатай.

Дээрх төрлийн гэмт хэргийг мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байгаа алба хаагч доорх зүйлсийг зайлшгүй мэдэх шаардлагатай.

Цахим ул мөр нь шууд компьютер /тодорхой техник хэрэгсэл дээр/ болон шууд бус төхөөрөмж[54]-үүд дээр хадгалагдсан байж болдог. Халдлагын үед тоон ул мөр “Windows 10” үйлдлийн системийн хувьд интернет холболтыг ямар компанийн хаяг, IP хаяг ашиглан холбогдсон, уг хаягаар тухайн хэрэглэгчийн сүлжээнд тухайн Log файл /интернет сүлжээнд нэвтэрсэн үйлдлийг автоматаар хадгалдаг/-аар нэвтэрсэн цаг хугацаа, хэдий хугацаанд байрласан зэргийг тодруулж болдог ба тухайн компьютероос халдсан төхөөрөмж, сүлжээ, системийг тогтоох нотлох баримт болдог. Жишээ дурдахад тоон ул мөрүүд дараах хавтаст байж болзошгүй:

- /Windows/Temporary Internet Files/ хэсэгт - Интернетэд байрласан мэдээлэл.
- Windows/History хэсэгт - тухайн үйлдлийн системд ажилласан программуудын үр дүн буюу файлуудын түүх хадгалагдана. Үйлдлийн системүүдээс шалтгаалан уг мэдээллүүд нь өөр өөр газар хадгалагдах боломжтой.
- Windows/Cookies хэсэгт - Интернетэд орох үед мэдээлэл солилцсон талаарх түүх хадгалагдана.
- /Windows/Downloaded Programm Files хэсэгт - тухайн үйлдлийн системд гаднаас ачаалагдсан файлуудын талаарх түүхийг харуулна. Өөрөөр хэлбэл вирус болон бусад байдлаар тухайн үйлдлийн системд нөлөөлөх програмууд ачаалсан байдлыг харуулна.
- /Windows/Aplication Data/ хэсэгт - цахим шуудангаар явуулсан, хүлээн авсан талаарх мэдээллийг харуулна.
- /Windows/Aplication Data/ Identities/Microsoft/Outlook хэсэгт - цахим шуудангаар явуулсан, хүлээн

[54] Шууд бус төхөөрөмж гэдгийг модем болон утасны холболт, хэт ягаан туяаны холболт болон бусад интернетийн холболт гэж ойлгож болно.

авсан талаарх мэдээлэл хадгалагдана.

- /Windows/Aplication Data/Microsoft/Adress book хэсэгт - тухайн эзэмшигчийн хаягуудыг харуулна.
- /Windows/SchedLog.txt/ хэсэгт - тухайн үйлдлийн системийн төлөвлөлтийг харуулдаг.

Windows үйлдлийн системийн дээр үеийн хувилбарууд болох /2000, XP, 2003 гэх мэт/ дээр мөрдөгчид хэрэгцээ шаардлагатай мэдээллүүд нь хатуу диск дээр хадгалагдаж байж болдог. Жишээлбэл, C:/Documents and Settings/ хэсэгт мессеж, шуудангуудын архив, мөн интернет холболтын үед ямар ямар хаягт хандсан талаарх мэдээллүүд болон өөр чухал мэдээллийг хадгалагдсан байдаг.

Дэлхий дахинд гэмт хэрэг илрүүлэх нотлох үйл ажиллагаанд хэрэг учралын болон цахим сүлжээнээс тоон нотлох баримтыг илрүүлэх, хураан авах, баталгаажуулах, шинжлэх, шүүхийн шатанд нотлох үйл ажиллагаанд хэш “Hash” функцийн утгыг ашиглан нотлох баримтын эх, бүрэн бүтэн байдлыг баталгаажуулахад ашиглаж байна.

Монгол Улсын Ерөнхий прокурорын 2017 оны 07 дугаар сарын 16-ны өдрийн А/80 дугаартай тушаалаар баталсан “Эрүүгийн хэрэгт хөрөнгө, орлого, барьцааны мөнгө, эд мөрийн баримт, эд зүйлийг хураан авах, бэхжүүлэх, хүлээн авах, хадгалах, хамгаалах, шилжүүлэх, шийдвэрлэх журам”-д “...Цахим баримтыг мэргэжилтний тусламжтайгаар тусгай техник хэрэгсэл, программ ашиглан хуулбарлан авч, засварлаж өөрчлөх боломжгүйгээр код үүсгэн “hash” /хэшлэх-тусгай программ ашиглах/, хөндлөнгийн 2-оос доошгүй гэрчийг байлцуулан, энэ тухай тэмдэглэл үйлдэж, үйл явцыг гэрэл зураг, дуу-дүрсний бичлэгээр бэхжүүлэн, байлцсан хүмүүсээр гарын үсэг зуруулах...” талаар тусгасан байна.

Хэш функц /hash function-таташ хийх[55]/ гэдэг нь мэдээллийн агуулгыг нуух, өөрчлөлт хийх, бусад этгээдүүд зөвшөөрөлгүй хандалт хийхээс сэргийлэх зорилгоор үндсэн өгөгдлийг хувиргах аргыг ашиглан “Мэдээллийн системийн өгөгдлийн аюулгүй байдлыг хангах” нэг төрлийн арга юм.

Монгол Улсад цахим орчинд үйлдэгдсэн гэмт хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулахад тулгамдаж байгаа асуудлыг дараах байдлаар тодорхойлж болно: Үүнд:

- Энэ төрлийн хэргийг мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах, хяналт тавих, шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэх туршлага байхгүй.
- Дээрх төрлийн хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах цахим мэдээллийн чиглэлээр өндөр мэргэшсэн эрүүгийн процессын мэдлэгтэй мөрдөгч дутмаг
- Цахим мэдээллийн хэрэгт хийх шинжилгээг бүрэн дүүрэн явуулах боломжгүй.

[55] Цахим эх сурвалж:.wikipedia.org.

- Цахим мэдээллийн хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах нэгдсэн стандарт байхгүй.
- Олон улсын хамтын ажиллагаа, туслалцаа бага.

Энэ төрлийн гэмт хэрэг нь Монгол Улсад харьцангуй шинэ төрлийн гэмт хэрэгт тооцогдож байгаа тул мөрдөн шалгах эрх бүхий байгууллага, прокурор, шүүхийн байгууллага тухайн хэргийг шийдвэрлэх нэгдсэн арга барил, туршлага бага байгаа нь хэргийг нэгдсэн ойлголтгүй байх, нотлох баримтыг үнэлэхэд хүндрэл учирч байна. Өнөөдөр практикт зөвхөн цахим орчинг ашиглан үйлдсэн залилах, далайлган сүрдүүлэх гэмт хэргийг шийдвэрлэх төдийгөөр хязгаарлаж байна

Монгол Улсад үйлдэгдэж байгаа цахим гэмт хэргийн анхан шатны ажиллагааг явуулж буй мөрдөгчид тухайн гэмт хэргийн талаарх ойлголт дутмаг, цахим мэдээллийн мэргэшилгүй тул анхан шатны нотлох баримтыг устгах, хэргийг нотлох баримтыг бүрэн дүүрэн цуглуулах ажиллагааг гүйцэд явуулж чадахгүй байх тохиолдол ч практикт байна. Өөрөөр хэлбэл, тухайн төрлийн гэмт хэрэгтэй тэмцэхээр дагнасан алба ажиллаж байгаа ч хангалтгүй байна. Учир бусад нутаг дэвсгэр хариуцсан алба хаагчид, прокурор, шүүгчдийг давхар мэргэшүүлэх шаардлага бий болж байна.

Нөгөө талаар тухайн төрлийн гэмт хэргийн талаарх гомдол мэдээллийг хүлээн аваад хийгдэх анхан шатны ажиллагаа, эд мөрийн баримт хураан авах, хадгалах, хамгаалах, шинжилгээнд хүргүүлэх талаар нэгдсэн стандарт хэлбэрийн төдий байгаа нь тухайн төрлийн гэмт хэргийг илрүүлэх, нотлох, эцэслэн шийдвэрлэхэд практикт хүндрэл учирч байна.

Олон улсын туршлагаас харахад энэ төрлийн гэмт хэрэгт хийгддэг 9 төрлийн шинжилгээг Монгол Улсад бүрэн дүүрэн хийх боломжгүй, мэргэшсэн лаборатори, мэргэжилтэн дутмаг байна. Компьютер техникийн шинжилгээг шинжилгээний байгууллагаас гадуур хийлгэх боломжийг судлан, бусад байгууллагатай хамтран ажиллах эрх зүйн орчинг ч бүрдүүлэх шаардлага үүсч байна. Оросын Холбооны Улсад шинжилгээний 58 хувийг төрийн байгууллагаас гадна байх шинжилгээний байгууллагаар хийлгэж[56] байгаа үр дүнгээ өгсөн талаар тухай орны судлаачид дурджээ.

Олон улсын хамтын ажиллагаа дутмаг байгаа нь тухайн гэмт хэргийг мөрдөн шалгахад зайлшгүй шаардлагатайг харуулж байна. Жишээ нь гэмт этгээдүүд сошиал сайтуудаар хохирогчдын судалгааг нарийвчлан хийж тэтгэврийн насны, ганц бие эмэгтэйчүүдийг онцлон харилцаа тогтоож, ихэнх тохиолдолд өөрийгөө АНУ-ын армид удирдах албан тушаалтай хэмээн танилцуулан удаан хугацааны туршид харилцаж

[56] Эх сурвалж: https://ceur.ru – “Центр экспертиз при институте судебных экспертиз и криминалистики” албан ёсны сайт

итгэлийг олж авч, улмаар “Монгол Улсад очно”, “хамт амьдарна” гэх зэргээр төөрөгдөлж оруулж итгэл олох замаар энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогч болох нь элбэг байна. Мөн аль нэг гадаад улсын дансанд гацсан их хэмжээний мөнгөө Монгол Улс руу гуйвуулахад гарах зардал, шимтгэл гэх нэрийдлээр их хэмжээний мөнгө гадаад улсын данс руу шилжүүлэн авдаг байна[57]. Тухайн гэмт хэргийг гадаад улсаас үйлдсэн тул “Эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх” эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх, тухайн улстай байхгүй байгаа нь мөрдөн шалгах ажиллагааг явуулах боломжгүй болгож байна.

Цагдаагийн байгууллагын гэмт хэргийн статистик мэдээгээр цахим гэмт хэрэг 2012 онд 43, 2013 онд 49, 2014 онд 21, 2015 онд 90, 2016 онд 97, 2017 онд 195, 2018 онд 659, 2019 онд 737, 2020 онд 1795, 2021 онд 5697, 2022 онд 6890 бүртгэгдэж, жил бүр 1-2 дахин өссөн байна. Нийт бүртгэгдсэн 16,273 гэмт хэргээс 12708 хэргийг шийдвэрлэснээс 2020 онд 950, 2021 онд 5388, 2022 онд 2711 хэргийг тус тус шийдвэрлэсэн байна.

Хүснэгт 1.

Цагдаагийн байгууллагад бүртгэгдсэн цахим гэмт хэргийн статистик мэдээ

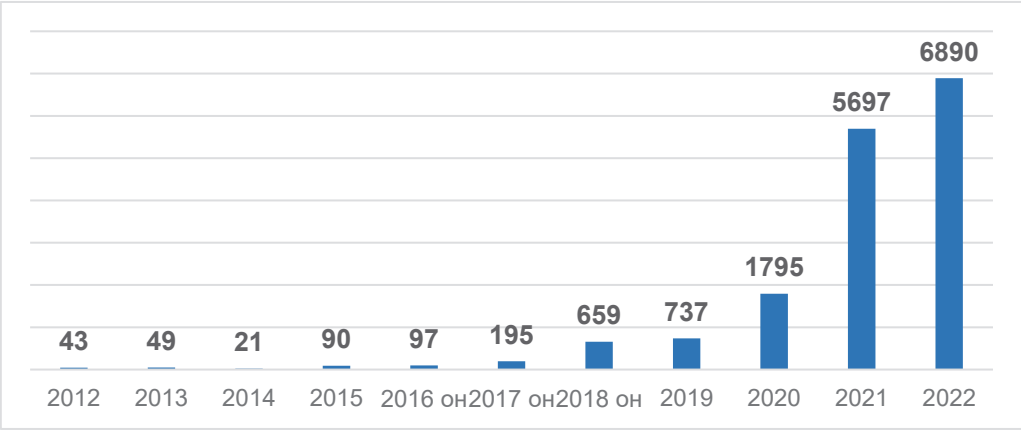

Энэ төрлийн гэмт хэргийн мөрдөн шалгах ажиллагаанд гарч буй хүндрэл бэрхшээлийн талаар дүгнэвэл:

1. Монгол Улсад facebook, instagram, twitter, likee, tiktok зэрэг шууд зохицуулалт хийх боломжгүй, гадаад улсад сервертэй олон нийтийн сүлжээг идэвхтэй ашигладаг. Ялангуяа фэйсбүүк орчинд бага болон өсвөр насны хүүхдүүдийн дунд нээлттэй, хаалттай групп идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас хаалттай группүүд их байдаг. Эдгээр хаалттай групп, чатуудад гэмт этгээдүүд хуурамч хаяг ашиглан хохирогч нартай харилцаа тогтоох, садар самуун агуулгатай зураг, дүрс бичлэг солилцох, биеэ үнэлэлт

[57] “Зууны мэдээ” сонин. №165 /5872/

зохион байгуулах зэрэг хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг үйлдэж байна.

Фэйсбүүк компаний хувьд хэрэглэгчийн мэдээллийг зөвхөн терроризм, хүний амь нас хохирох нөхцөл байдал бий болсон, хүүхэдтэй холбоотой садар самуун, секс сүрдүүлэг болон үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэгт мэдээлэл гаргаж өгөхөөр хамтын ажиллагаатай боловч хүсэлтийн хариу хэт, удаан ирдэг, зарим тохиолдолд ирдэггүй, шууд мэдээлэл авах боломжгүй, цаг хугацаа алдаж тоон ул мөр, нотлох баримт устах эрсдлийг бий болгож байна. Мөн гадаад улсад сервертэй бусад сошиал медиа, мэйл үйлчилгээ үзүүлэгч зэрэг компаниудаас мэдээлэл авах боломж, бололцоогүй байдал нь гэмт этгээдийг илрүүлэх, нотлох баримт цуглуулахад хүндрэл бэрхшээлийг учруулж мөрдөн шалгах ажиллагаа зогсож байна. Тиймээс манай улстай эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх гэрээгүй улс орнуудтай эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх гэрээ, санамж бичиг байгуулж идэвхтэй хамтран ажиллах, хилийн чанадад сервертэй, шууд зохицуулалт хийх боломжгүй системүүдээс (фэйсбүүк, твиттер гэх мэт) мэдээлэл шуурхай гаргуулан авах нөхцөл бололцоог бүрдүүлэх хэрэгцээ шаардлагатай бий болж байна.

2. Манай улсад гэмт хэрэг үйлдэхэд ашиглагдсан IP хаяг, төхөөрөмжийн мэдээлэл, гар утасны дугаар, байршил, интернет банкны лог зэрэг гэмт хэргийг илрүүлэхэд ач холбогдол бүхий мэдээллүүдийг холбогдох байгууллагуудаас гаргуулж авах процесс, шат дамжлага ихтэй, цаг хугацаа их зарцуулдаг нь цахим орчинд үйлдэгдэж байгаа гэмт хэргийг шуурхай илрүүлэх, таслан зогсооход хүндрэл учруулж байна. Тухайлбал, тодорхой гэмт хэргийг real-time буюу гэмт хэрэг үйлдэгдэж буй тухайн мөчид нь илрүүлэх, таслан зогсоох боломж хязгаарлагдмал, тоон ул мөр устах эрсдлийг бий болголог. Тиймээс хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэгт төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагаас шуурхай мэдээлэл гаргуулан авах боломжийг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай бүхий л арга, зам, үйл ажиллагааг (мөрдөгч, прокурор, шүүгч, банк, оператор компани зэрэг хамтарсан баг ажиллах гэх мэт) судалж, нэвтрүүлэх шаардлагатай байна.

Хэргийн шийдвэрлэлтийг авч үзвэл 2019 онд хэрэг бүртгэлт явуулсан 939 хэрэгт хяналт тавьснаас 86 буюу 9.2 хувийг бусад хэрэгт нэгтгэж, 263 буюу 28.0 хувьд эрүүгийн хэрэг үүсгэн яллагдагчаар татаж, 286 хэрэг буюу 30.5 хувийг хааж шийдвэрлэсэн байна. Хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулсан нийт 4593 хэргийн 1374 буюу 29.9 хувийг “Facebook”, 66 буюу 1.4 хувийг “i-mail” буюу цахим шуудан, 7 буюу 1.4 хувийг “Instagram”, 650 буюу 14.2 хувийг вэйб сайт болон бусад мэдээллийн сүлжээ ашиглаж үйлдсэн бол “Twitter”, “tiktok” зэрэг бусад мэдээллийн сүлжээг ашиглаж үйлдэгдсэн гэмт хэрэг бүртгэгдээгүй байна.

- “Facebook” мэдээллийн сүлжээг ашиглаж үйлдсэн гэмт хэрэг 2019 онд 305 шалгагдсан бол 2020 онд 308, 2021 оны III улирлын байдлаар 761 тус тус шалгагдсан. Үүнээс 54 хэрэг буюу 3.9 хувийг “Цахим мэдээлэлд хууль бусаар халдах”, 4 буюу 0.3 хувийг “Цахим хэрэгсэл ашиглаж Хувь хүний нууцад халдах”, 2 буюу 0.1 хувийг “Цахим сүлжээ ашиглаж Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах”, 1314 буюу 95.6 хувийг “Цахим хэрэгсэл ашиглаж Залилах” гэмт хэрэг;
- “i-mail” цахим шуудан мэдээллийн сүлжээг ашиглаж үйлдсэн гэмт хэрэг 2019 онд 11 шалгагдсан бол 2020 онд 29, 2021 оны III улирлын байдлаар 26 хэрэг шалгагдсан. Үүнээс 13 буюу 19.7 хувийг “Цахим мэдээлэлд хууль бусаар халдах”, 53 буюу 80.3 хувийг “Цахим хэрэгсэл ашиглаж Залилах” гэмт хэрэг;
- “Instagram” ашиглаж үйлдсэн гэмт хэрэг 2019 онд 1, 2020 онд 4, 2021 оны III улирлын байдлаар 2 хэрэг тус тус шалгагдсан. Үүнээс 1 буюу 14.3 хувийг “Цахим мэдээлэлд хууль бусаар халдах”, 6 буюу 85.7 хувийг “Цахим хэрэгсэл ашиглаж Залилах” гэмт хэрэг;
- Бусад вэйб сайт, мэдээллийн сүлжээ ашиглаж үйлдсэн гэмт хэрэг 2019 онд 144, 2020 онд 167, 2021 оны III улирлын байдлаар 339 тус тус шалгагдсан. Үүнээс 52 хэрэг буюу 8.0 хувийг “Цахим мэдээлэлд хууль бусаар халдах”, 1 буюу 0.2 хувийг “Цахим хэрэгсэл ашиглаж Хувь хүний нууцад халдах”, 597 буюу 91.8 хувийг “Цахим хэрэгсэл ашиглаж Залилах” гэмт хэрэг тус тус эзэлж байна.

Гэмт хэргийн улмаас 2019, 2020 он, 2021 оны III улирлын байдлаар Эрүүгийн хуулийн Хорин зургадугаар бүлэгт заасан “Цахим мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг” гэмт хэрэг 453, мөн хуулийн 17.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан “Цахим хэрэгсэл ашиглаж залилах” 4119, нийт 4572 гэмт хэргийн улмаас 1811 хүн, 8 хуулийн этгээдэд 12.781.765.586 төгрөг, 631.791 ам.доллар, 48.930 евро буюу нийт 14.7 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан байна. Тодруулбал, “Цахим мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг” гэмт хэргийн улмаас 231 хүн, 7 хуулийн этгээдэд 1.4 тэрбум төгрөг, 219.903,17 ам доллар буюу нийт 2.0 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан бол “Цахим хэрэгсэл ашиглаж залилах” гэмт хэргийн улмаас 1 хуулийн этгээд, 1580 хүнд 11.4 тэрбум төгрөг, 411.887,83 ам доллар, 48.930 евро буюу нийт 12.7 тэрбум төгрөгийн хохирол учирчээ. Энэ төрлийн гэмт хэрэгтэй тэмцэх, мөрдөн шалгах ажиллагааг хангахад дараах арга хэмжээг зайлшгүй авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай гэж үзлээ.

Дүгнэлт

1. Энэ төрлийн тэмцэх үйл ажиллагааг мэргэжлийн удирдлагаар хангах, хэргийг нотлон шалгах ажиллагаанд удирдах

албан тушаалтны зүгээс мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх ажлыг тасралтгүй явуулах, шинэ мөрдөгчийг дадлагажуулах, чиглүүлэх багшийг томилон ажиллуулах.

2. Цахим орчинд үйлдэгдэж байгаа гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг үр дүнтэй хэлбэрээр зохион байгуулах, төрийн бодлогын хэмжээнд авч үзэхэд чиглэсэн үйл ажилагааг зохион байгуулан үр дүнг тооцож байх.

3. Энэ төрлийн дагнасан хэргийг мөрдөх мөрдөгчийн ур чадварыг хөгжүүлэх, сургаж дадлагажуулах ажлыг тасралтгүй хэлбэрээр зохион байгуулах шаардлагатай байна.

Ашигласан эх сурвалж.

1. Монгол Улсын Эрүүгийн хууль.
2. Монгол Улсын Ерөнхий прокурорын тушаал 2017.07.16-ны өдөр А/80
3. Цагдаагийн байгууллагийн үйл ажиллагааны журам.
1. Галбаатар.Л., Цахим эрх зүй. Уб., 2010.
2. Цагдаагийн ерөнхий газар. Гэмт хэргийн статистик мэдээ. 2019-2023.
3. Зууны мэдээ. Цахим хэвлэл.
1. www.nifs.gov.mn
2. www.police.gov.mn
3. www.legalinfo.mн
4. www.slideshare.net
5. www.mn.wikipedia.org